FREIEXEMPLAR

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V — DUNAJ, V SOBOTO, 12. VIII. 1950 — ŠTEV. 59 (332)

PRISPEVAJTE ZA
PARTIZANSKI SPOMENIK
V ŽELEZNI KAPLI

Starši, vaša dolžnost!

Mnogo primerov na našem ozemlju opazujemo, da se naši ljudje v medsebojnem občevanju, brez vsakega utemeljenega vzroka, poslužujejo nemškega jezika. Takih pojavov siromaštva narodnega čuta in otopele narodne zavesti imamo več kot dovolj. Komaj se pokažejo slovenski ljudje na cesti, železnici, avtobusu, je mnoge nekako sram, da bi občevali slovenski, ali pa hočejo pokazati popolnoma popačen ponos, češ mi znamo nemško, jezik naše gospodujoče gospode. Skoraj kot nekaj samo ob sebi umevnega je, da zahtevajo vozne listke v nemškem jeziku, se trudijo v vsakem uradu od najnižjega do najvišjega, da le lomijo nemški, z vsakim žandarjem in uradnikom občujejo nemško, govorijo nemško v trgovinah in gostilnah, kamor nosijo svoj težko zasluženi denar. Čisto po nepotrebnem, ker trgovec, ki hoče delati dobičke, bo rad govoril v domačem jeziku, uradniki in žandarji, ki službujejo na naši zemlji, na račun tudi in predvsem naših davkov, bi kaj kmalu govorili slovensko, ker kruhek je kruhek, v nasprotnem primeru pa se nihče ne bi jokal za njimi, če bi iz nestrpnosti pobrali svojih sedem češpljev in odšli v nemško govoreče kraje, ta „boljši" kruh, ki ga uživajo v naših vaseh in mestih, pa prepustili sinovom slovenskih staršev.

V tem nepotrebnem nemškem govoričenju se odlikuje precejšen del naše mladine, že šolske, študentske pa tudi kmečke ter imajo to nelepo in nečastno razvado predvsem še naša dekleta, ki pogosto kar nehote in iz razvade prehajajo v nemški jezik, kakor bi jim bilo vse eno, če govorijo slovenski ali nemški. Zaradi tega pogosto slišimo, da se razgovarjajo malce slovenski, takoj na to pa nemški. Čudna nezavestna razvada, ki nikakor ni v čast slovenskemu ponosu.

Res, da je ves sistem vtisnil našemu mlademu rodu svoj strupeni razkrojevalni pečat, predvsem pa šola že davno ne dela svoje vzgojne dolžnosti od stoterih bičev razdrobljenemu slovenskemu narodu, kar pa tvori nam že znano žalostno poglavje. Zato toliko govorjenja med slovensko mladino v nemškem jeziku. Pri tem pojavu pa ne moremo govoriti izključno le o šolski vzgoji, temveč istočasno in predvsem o zavesti slovenskih staršev. Gre za vprašanje njihovega narodnega ponosa, njihove ljubezni do jezika svojih prednikov, to je do tiste dragocene od narave izročene dediščine, brez katere bi ne bilo naše lepe in bogate slovenske besede, brez katere bi mi ne bili del slovenskega naroda. Ali slovenskih staršev ne boli in se ne sramujejo, če se njihovi otroci brez vsakega utemeljenega razloga med seboj poslužujejo tujega nemškega jezika? Ali ni to žalitev samega sebe, časti staršev in svojega naroda? Temu zaničevanju samega sebe, ki pomeni istočasno tudi veliko duševno plitkost in siromaštvo, se tujec samo smeje.

Nismo in nočemo biti zagrizeni nacionalisti, ki v skrajnem samoljubju precenjujemo in obožujemo same sebe in svoj narod in hkrati težimo za uničenjem sosednega naroda. Naša zahteva je naravna in poštena, družabno koristna, in zato tudi kulturna. Hočemo samo, da je naš jezik enakovreden z nemškim, ker naš jezik ni govorni izraz skromne skupine „windišarjev", ampak je živ jezik živega, delavnega in kulturnega naroda, z bogatimi duhovnimi stvaritvami, naroda, ki je s svojo veličastno narodnoosvobodilno borbo dokazal, da ima vse pogoje za ureditev samostojnega življenja, o čemer se lahko svet prepriča na njegovi povojni ustvarjalni sili. Mi smo živ del in hočemo ostati še bolj živ del tega narodnega debla, ker je to prirodno in zato tudi pravilno in pravično.

Prav iz tega spoznanja pa spoštujemo druge narode in njih jezik. To pa ne pomeni, da bi morali pozabiti svoj jezik. Poslužujemo se tujega jezika, ko je res potrebno, ne pa iz uslužnosti. To niso malenkosti v naši borbi za jezikovno enakopravnost. Vsako popuščanje in pretirani obziri pričajo samo o naši žalostni dediščini: o ukoreninjenem čutu manjvrednosti in podrejenosti. V svoji zgodovini in posebej v zadnji narodnoosvobodilni borbi smo dokazali, da razpolagamo z enakimi vrlinami, z enako življenjsko silo in enako kulturo, kot pa nekateri veliki narodi, ki nam ovirajo svoboden razvoj.

Poleg zrelih in izkušenih posameznikov iz našega ljudstva ter množičnih organizacij so predvsem slovenski starši odgovorni za pravilno narodno vzgojo mladine. Opazujemo, da so često starši popustljivi ter popuščajo celo pri svojih otrocih šolarjih, ki pod tujim vplivom doma govorijo nemški, ter se tudi v domačem občevanju s svojimi slovenskimi otroci poslužujejo nemščine in tako raznarodovalno vplivajo na mladi naraščaj. Potrebno je tukaj nekaj narodne samozavesti, da dvignemo mladino iz mlačnosti. Tudi to je delo in borba za priznanje in uveljevanje našega jezika v javnem življenju. Predvsem zavedna mladina je dolžna, da pri tem aktivno sodeluje. S svojim nepremišljenim in nepotrebnim nemškim občevanjem škoduje predvsem sebi, pa tudi svoji in narodni bodočnosti.

—t—

Današnja Italija izvaja obsodbe fašističnih sodišč

Dne 31. julija tega leta so italijanski orožniki aretirali slovenskega odvetnika dr. Avgusta Sfiligoja na njegovem domu v Gorici. Aretacijo so izvedli na povelje vrhovnega sodišča v Rimu pod pretvezo, da dr. Sfiligoj še ni obsedel kazni, na katero ga je leta 1941 obsodilo izredno fašistično sodišče. 24. decembra 1941 je to sodišče obsodilo 64 slovenskih antifašistov, med njimi pet na smrt z ustrelitvijo, dr. Sfiligoja pa na 30 let zapora.

Zdaj je sodišče odredilo njegovo aretacijo, da bi obsedel še preostalih 17 let, kolikor mu je preostalo naložene kazni, ko je bil po zlomu fašizma leta 1943 skupaj z ostalimi političnimi jetniki izpuščen iz zapora, 10 let pa mu je bilo odpuščenih.

Ni treba še posebej omenjati značaja tega fašističnega sodišča, saj smo tudi koroški Slovenci na lastni koži doživeli „prijetnosti" nacističnega pravosodja. Današnja „demokratična" Italija pa se, kakor kaže ta primer, ki pa je samo eden izmed mnogih, danes, 7 let po zlomu italijanskega fašizma, poslužuje sodnijskih obsodb iz časov, ko so fašistični krvniki po zločinskem napadu na Jugoslavijo hoteli dokončno zatreti vsak odpor slovenskega ljudstva proti njihovemu nasilju.

Aretacija dr. Sfiligoja je izzvala med slovenskim in antifašističnim prebivalstvom val ogorčenja, protestnemu gibanju pa se je pridružila tudi Demokratična fronta Slovencev v Italiji in je njen izvršni odbor poslal protestno pismo, v katerem pravi:

Demokratična fronta Slovencev v Italiji se pridružuje splošnemu ogorčenju tukajšnjih demokratov in smatra, da je aretacija slovenskega odvetnika dr. Sfiligoja ne samo poskus ponovne uvedbe fašistične zakonodaje, ampak je tudi žalitev spomina vseh tistih, ki so bili žrtve fašističnega sodišča in vseh milijonov, ki so padli v borbi proti nacifašizmu.

Zahtevamo, da pristojni organi takoj prekličejo zloglasni ukrep in da vlada končno preneha z izvajanjem fašistične zakonodaje.

Evropski parlament razpravlja o obrambi Zapadne Evrope

V Strassburgu se je sestalo 125 delegatov zapadnih evropskih držav na seji tako imenovanega evropskega parlamenta. Na tej seji predvsem razpravljajo o obrambi Evrope. Angleški zastopnik Edelman je med drugim dejal, da poziva Zapadno Evropo, naj ne dela samo načrte temveč zbere svoje oborožene sile. Francoski socialist Andrej Philip je predlagal ustanovitev evropske armade, ki bi jo financirali z evropskimi davki.

Britanski konservativec Robert Boothby je dejal, da po njegovem mnenju ni mogoče braniti Zapadne Evrope, ako bi bila Nemčija izključena iz zapadnoevropske unije. Poudaril je: Če bo vključena tudi Nemčija, potem bo ta dežela morala prispevati svoj polni prispevek za našo skupno obrambo, in sicer pod istimi pogoji kot druge države. Bivši francoski ministrski predsednih Reynaud pa je dejal: Mi moramo imeti vojnega ministra za Evropo in mu kot takemu izročiti tudi vsa pooblastila. V zvezi s tem je Reynaud predlagal, da bi za evropskega vojnega ministra izvolili Winstona Churchilla.

Ottawa. — Kanada predvideva zvišanje vojne proizvodnje. Namestnik kanadskega ministra za trgovino je sicer izjavil, da kanadski načrt ne predvideva zgradnje novih tovarn, nekateri funkcionarji pa pravijo, da bo Kanada povečala naročila v raznih tovarnah orožja. Prav tako bodo povečali tudi proizvodnjo letal.

Na Koreji še vedno nejasen položaj

V zadnjih dneh so oborožene sile Severne Koreje začele odločilno borbo za pristanišče Pusan, hkrati pa so prešle tudi ameriške čete v protiofenzivo. Kakor poročajo iz glavnega stana Mc Arthurja, je ameriškim oboroženim silam uspelo, da so na južnem delu fronte prodrle za nekaj kilometrov proti Činju-u. Prav tako nadaljujejo južnokorejske in ameriške čete svoja prizadevanja, da bi zavzele oporišča Severokorejcev južno reke Naktong. Medtem pa poročajo s severne fronte, da so severnokorejske čete pričele z novimi boji za mesto Yongdok in je neka edinica obšla mesto in se z juga vključila v borbo. Nadalje so severokorejske edinice izvedle ob vzhodni obali nenaden napad in prodirajo proti važnemu pristanišču Pohang.

Vpoklic mornarskih rezervistov v ZDA

Po poročilih iz Washingtona bodo v Združenih državah Amerike vpoklicali 80.000 mornarskih rezervistov. Najprej bodo izdali povelje, da se mora 50.000 oficirjev in moštva v času od 15. avgusta pa do 31. oktobra javiti v aktivno službo, za nadaljnjih 30.000 rezervistov pa doslej še niso določili roka. S tem vpoklicem se bo stanje ameriške mornarice zvišalo na 200.000 mož. — Prav tako pa so se pričele tudi mobilizacije za ameriško obalno stražo, ki zajemajo tudi ženske.

Poziv na sabotažne akcije v Zapadni Nemčiji

Enotna socialistična stranka valstvu Zapadne Nemčije, o opuzf Vzhodne Nemčije je pozvala prebivalstvo Zapadne Nemčije, naj se s stavkami in drugimi sredstvi brani proti zopetni oborožitvi Zapadne Nemčije.

Seminar na Bledu za inozemske slaviste

Seminar za inozemske slaviste je prvi te vrste v Jugoslaviji in sicer na Bledu v času od 7. do 27. avgusta. Seminar, ki se odlikuje po številu slušateljev in po kvaliteti ter mnogovrstnosti predavanj, je manifestacija mednarodnega sodelovanja na prosvetnem in kulturnem področju. Slušatelji seminarja so docenti, lektorji in študenti slavistike iz Anglije, Nemčije, Francije, Norveške, Švedske, Danske, Italije, Amerike, Avstrije, Izraela, Indije in Finske, petdeset po številu. Na seminarju predava trideset izbranih jugoslovanskih poznavalcev slavistike in jugoslovanske književnosti, med drugimi dr. Aleksander Belič, Velibor Gligorič, Blaže Koneski, dr. Anton Slodnjak, dr. Franc Ramovš, Josip Vidmar, Jure Kaštelan, Milan Bogdanovič in drugi. Na dnevnem redu so raznovrstne teme iz jezikoslovja in književnosti jugoslovanskih narodov, na primer: „Srbsko-hrvatski jezik", „Jezik hrvatske književnosti", „Razvoj makedonskega jezika", „Romantika Prešerna", „Oton Župančič", „Vladimir Nazor in hrvatska moderna književnost".

V okviru tečaja bodo za inozemske goste izleti na Planico, Vršič, v Postojnsko jamo, v Bohinj ter predvajanje jugoslovanskih filmov in glasbeni, literarni ter operni večeri.

Partizanski izlet na Svinško planino

Bivši partizani so imeli dne 5. in 6. avgusta t. l. izlet na Svinško planino. Čeprav je bilo vreme negotovo, se je izleta udeležilo lepo število bivših partizanov, tudi takih, ki še niso bili na Svinški planini. Prišli so tovariši iz Bajtiš, Št. Vida v Podjuni, Št. Petra na Vašinjah, železne Kaple, Brnce in Celovca. Po Spodnjih in Zgornjih Krčanjah pa tja do Golovice je že v soboto zvečer do poznih ur odmevala partizanska pesem, „Nabrusimo kose, že klas dozoreva“, „Na jurišˮ, „Počiva jezero v tihoti“ in druge.Pesem nam je prijetno olajšala dolgo pot iz Grebinja mimo Rudnikarja preko Zgornjih in Spodnjih Krčanj, dokler se nismo oglasili pri našemu Ruprechtu, ki smo ga nekateri obiskali že leta 1947, ko je bil na Svinško planino partizanski in mladinski izlet. Pri našemu Ruprechtu smo se prav dobro imeli, domači sin je nategnil harmoniko in radostno razposajeni smo zaplesali ter smo se nato podali k počitku v dišeče mehko seno. Toda že ob treh zjutraj so neugnani, mladostno živi tovariši, napravili „uzbuno“ in starejši smo z mlajšimi tekmovali, kdo bo prej zapustil toplo ležišče, saj so starejši tudi povsod tekmovali z mlajšimi, kot pri maršu, plesu in petju.

Čili in zdravi smo prišli vrh Svinške planine, dvatisoč metrov visoko nad morjem. Krasna planinska višava je stotero nagradila naš trud, prekrasno vreme, čisti, po dežju preteklih dni očiščen zrak, nam je omogočil diven razgled. Labudska dolina je ležala pred nami kot na dlani, sploh je bil najlepši razgled po vsej Koroški in še preko meja. Videli smo velikana Triglava, Kamniške planine, Peco, Obir in druge vrhove, v daljavi se je svetlikal Veliki klek s svojimi večnimi ledeniki.

Tovariš Gašper je tovarišem razkazal mesta, kjer so bile leta 1944 težke krvave borbe med SS-ovskimi oddelki in partizanskimi edinicami. Na izletu smo srečavali ljudi avstrijske narodnosti, ki so v času osvobodilne borbe zvesto in zavestno podpirali partizane v Svinški planini. Med drugimi smo srečali tudi Petra Schobra. Peter je poosebljenje zvestobe in poštenosti avstrijskega demokrata in antifašista. Kjer koli je mogel, je sodeloval s partizani, posebno pa jih je obveščeval o preteči nevarnosti. Samo enkrat jih ni mogel obvestiti in se še danes žalosti zaradi tega. Presenetila ga je nemška policija na domu, ki ga potem ni mogel zapustiti, da bi hitel obvestiti partizane na pretečo nevarnost in res so morali zaradi tega takrat partizani zaznamovati žrtve. S tem avstrijskim tovarišem v sredi smo napravili fotografski posnetek.

Na vrhu Svinške planine je spregovoril tovariš Gašper in nakazal pomen tega izleta. Iz njegovega prosto podanega govora povzamemo v izvlečku: Na Svinško planino smo prišli, da si še enkrat ogledamo te planine in pozdravimo poštene ljudi, ki živijo tukaj, ki so s svojo predanostjo nudili partizanom pred šestimi leti tako pomoč kot jo more dati narod samo svoji osvobodilni vojski. Spomnimo se na tem mestu težkih krvavih borb, ko so padali naši najboljši tovariši, ko je tekla kri, da bomo enkrat svobodni, enakopravni in neodvisni. Tudi onih tovarišev avstrijske narodnosti se spomnimo, ki so zaradi sodelovanja z nami postali žrtve fašistične brutalnosti, kot je bila leta 1944 poklana Spitzbauerjeva družina pod Pöllingom, kakor tudi družina Karlot in mož „mamce�mˮ in drugih, ki so krvaveli zaradi odločnega, zavestnega podpiranja protifašistične vojske pod kroglami ali v plamenih ognjenih zubljev. Velike žrtve so žele tudi velike uspehe. In še več. Ravno v območju Svinške planine se je simbolično ustvarjalo bratstvo in enotnost demokratičnega slovenskega in avstrijskega naroda v borbi proti skupnemu sovražniku.

Toda na žalost se po vojni vedno bolj pojavljajo šovinistični izpadi, kar koristi samo sovražnikom mirnega sožitja med obema narodoma na Koroškem, kar razpihuje šovinizem, miselnost 10. oktobra 1920 in škoduje demokratičnemu razvoju v tem delu Avstrije. Avstrijski tovariši, ki so tukaj kot najemniki in delavci podpirali slovensko partizansko vojsko, se niso spremenili in prav tako kot Slovenci obsojajo krivice nad koroškimi Slovenci ter informbirojevske klevete in laži o herojski protifašistični borbi jugoslovanskih narodov in nove Jugoslavije. Kot resnični demokrati bomo z avstrijskimi tovariši vztrajni in neomajni v borbi proti vsem krivicam, lažem in obrekovanjem, pa naj si bodo naperjeni proti komur koli.

Spregovoril je še avstrijski tovariš Michael, ki se je počutil med nami kot med brati. Poudaril je željo in prepričanje, da bo šovinizem, ki je največji sovražnik napredka obeh narodov an Koroškem, premagan in bodo avstrijski demokrati, ki se zavedajo soodgovornosti, odločno podprli pravično borbo Slovencev za socialno enakopravnost ter pravice materinskega jezika.

Nato smo se vračali s krasno uspelega izleta in dospeli v Golovico, kjer smo bili v župnišču pogoščeni z dobrim moštom. Za slovo smo jim zato zapeli nekaj naših lepih pesmi. Lahko trdimo, da je vladalo med izletniki od začetka izleta do razhoda v nedeljo zvečer v Grebinju radostno in zares tovariško razpoloženje med dovtipi, vriski in prepevanjem partizanskih pesmi.

Še enkrat: Oboroževanje požira milijarde

Po spopadu na Koreji je predsednik ZDA Truman zahteval od parlamenta, da mu odobri 10 milijard dolarjev za oboroževanje. Opozicionalec senator Taft je izjavil, da se bo teh 10 milijard dejansko povečalo morda na 50 in celo 60 milijard na leto za dobo 10 do 15 let, vse dotlej dokler bo trajala hladna vojna. Za kritje teh izdatkov so že odobrili v Ameriki nove davke. Doslej je Amerika izdala 5 odstotkov narodnega dohodka za oboroževanje.

Navajamo podatke o izdatkih za oboroževanje držav Atlantske pogodbe v dolarjih.

Velika Britanija	2.072,000.000	7,4 %	dohod.
Francija	1.000,000.000	5 %	dohod.
Italija	400,000.000	3,8 %	dohod.
Belgija	125,000.000	2,5 %	dohod.
Danska	45,143.000	1,9 %	dohod.
Irska	11,200.000	1,1 %	dohod.
Luksenburška	2,600.000	1,5 %	dohod.
Holandija	224,000.000	6,1 %	dohod.
Norveška	38,000.000	2,5 %	dohod.
Švedska	171,000.000	3,6 %	dohod.
Švica	113,000.000	2,7 %	dohod.
Turčija	146,000.000	5,8 %	dohod.

Vrednost dolarja je 14.40 šil., torej predstavljajo navedene milijarde ogromne vsote. Tem milijardam je treba seveda dodati še milijarde, ki jih trošijo druge države za oboroževanje, da bi si lahko ustvarili približno sliko, kakšna bremena povzroča mednarodna napetost.

Kratke vesti iz JUGOSLAVIJE

Po vsej državi gradijo tovarne za proizvodnjo keramičnih izdelkov. Velik kombinat gradijo v Pojatnem blizu Zagreba, dalje gradijo tovarne v Titovem Velesu, Prištini, Zaječaru in Mladenovcu. Sčasoma ne bo Jugoslavija več uvažala keramičnih izdelkov.

V tovarni Djuro Djakovič bodo pospešili proizvodnjo naprav za pridobivanje nafte.

Jugoslovanska trgovska mornarica prevzema vedno več nalog v morskem prometu, ki so jih prejšnje čase opravljali z najetimi tujimi ladjami.

Iz študentovskega mesta v Zagrebu je odpotovala prva brigada mladincev iz Anglije, ki je bila doslej najboljša inozemska mladinska brigada ter je bila zato razglašena za udarno.

V Sežani se vedno bolj razvija nova tovarna pletenin. Proizvodnja narašča od meseca do meseca in sedaj izdelujejo najrazličnejše izdelke od moških pulovrov do ženskih in otroških jopic. V Sežani so ustanovili tudi okrajno mizarsko podjetje, veliko avtomehanično delavnico, v proizvodnji slovitega kraškega marmorja pa so uvedli mehanizirano delo. V kratkem bodo odprli tudi novo moderno mlekarno, ki bo lahko dnevno predelala okoli 100 hl mleka.

Po vsej Jugoslaviji so v teku uspešne priprave za vpisovanje ljudskega posojila. V vseh delovnih kolektivih, v zadrugah, v mestih in vaseh se ljudje obvezujejo za podpis velikih vsot. V Kuli so delavci napovedali tekmovanje pri vpisovanju posojila številnim delovnim kolektivom v Srbiji.

Na ozemlju LR Slovenije bodo volitve delavskih svetov od 20. avgusta do 15. septembra 1950.

Ob proslavi Dneva vstaje LR Hrvatske so izročili prometu 15 km dolgo normalnotirno železniško progo Grubišno polje—Bastaj.

V Titogradu so zgradili 37 stanovanjskih hiš s 758 stanovanji. Kmalu bo tudi zgrajen hotel s 300 sobami. Do konca leta bodo dogradili še 200 stanovanj.

V kočanskem okraju v Makedoniji pridelajo okoli 6 milijonov kg riža na leto.

Z novo lovilno napravo so v Zagorju povečali proizvodnjo dnevno za 40 ton premoga

Pri pranju premoga odnaša voda tudi v najmodernejših sepracijah precejšnje količine premogovega prahu, kar predstavlja izgubo pri produkciji. Po daljšem študiju so v rudniku Zagorje domači tehniki inž. Malovrh, inž. Jenčič in gradbenik Kariž izdelali projekt za posebno lovilno napravo. Projekt je bil nedavno izveden. Lovilna naprava daje dnevno do 40 ton premogovega prahu dobre kvalitete, ki je uporaben za industrijo. Izvedba projekta je veljala milijon dinarjev, vrednost pridobljenja proizvodnje pa cenijo na 2 milijona dinarjev. Vsa dela je izvršil delovni kolektiv rudnika sam.

Odbor za vojno proizvodnjo

Melbourn. — Avstralska vlada bo v najkrajšem času ustanovila poseben odbor za vojno proizvodnjo, kateremu bo predsedoval Kordiripp, glavni nadzornik za razstrelivo. Odbor, v katerem bodo predstavniki vseh treh rodov vojske in obrambno ministrstvo ter ministrstvo za preskrbo, bo predvsem proučil produkcijsko zmožnost podjetij, ki bi lahko delala za državno obrambo, in vire v primeru vojne.

Čiščenja na Kitajskem

Peking. — Kitajska narodnoosvobodilna armada je uničila več sovražnih skupin v Južnem Sečuanu, ki so štele nad 80.000 roparjev. Na tem ozemlju je spet uveden suhozemni, telefonski in blagovni promet, ki je bil zaradi delovanja teh roparjev prekinjen. Prav tako je Ljudska armada uničila tudi veliko število podobnih sovražnih roparskih tolp na področju Hunana, ki so štele okoli 68.000 članov.

Razstava kmetijske proizvodnje na največjem državnem posestvu v Belju

Na razstavi so prikazali, kako na posestvu izboljšujejo strukturo zemlje in sicer z desetvrstnim kolobarjenjem. Po tem kolobarjenju sejejo najprej industrijske rastline, nato ozimnine žitarice, za temi povrtnino, jaro žito, krmske rastline, potem spet ozimno žito, industrijske okopavine in končno trikrat lucerno. — Zanimiv je bil pregled, kako znižujejo proizvodne stroške in večajo uspeh dela. Tako je veljala proizvodnja žita za leto 1947 1501 din, leta 1949 pa samo 1400 din. Na razstavi je tudi oddelek selekcijske službe, ki razstavlja pšenico „R-590“, katere pridelajo po 29 stotov na ha, in koruza „hetosis“, ki je pridelujejo v 100 dneh tudi po 80 stotov na ha. — Na razstavi je bila tudi velika traktorska sejalnica, s katero lahko posejejo dnevno po 20 ha zemlje. Imajo pa tudi kombajn, ki sočasno odtrga in obere štiri do pet ha koruze. Posebno pozornost je vzbujala skupina parnih strojev. Med temi je stroj, ki globoko preorje dnevno po 30 ha zemlje. — Na posestvu so tudi obrati za predelavo kmetijskih pridelkov. Iz koruze izdelujejo špirit, imajo pa tudi prvovrstna vina, žganje, mleto papriko, konzervirano sadje in zelenjavo, sir, maslo, suhe ribe in druge izdelke. Razstava je jasno prikazala prednosti socialističnega gospodarjenja nad drobnim zasebnim gospodarstvom.

Ženska politika

Američan: Glej draga: Rekla si, da imaš trideset let in zdaj se je izkazalo, da jih imaš osemintrideset. Kako naj se še na te zanesem.

Senjorina: Oprosti dragi! Bala sem se, da te številka 38 ne bi preveč razdražila glede na 38. paralelnik na Koreji.

Ima prakso

Leopold: Dragi Spaak, svetujte mi! Kaj naj počnem? Belgijci me ne marajo.

Spaak: Ne preostaja ti drugega: Umakni se!

Leopold: Nemogoče! Taka blamaža!

Spaak: No, no! Saj ne bo prvič. Ti si vendar pred zgodovino dokazal, da si mojster za umikanje.

Mihec: Kakor kaže, se je na Koreji začel pravi ples. Kaj ti misliš, Jakec?

Jakec: Res je, dragi Mihec. Samo to mi ni jasno: Kdo skrbi za godbo?

„LJUDSKI TEDNIK“

Josip Ribičič:

TEŽKI TRENUTKI

Bilo je 1. novembra 1941. Predsoba mojega stanovanja na Mirju je bila natrpana s plašči, dežniki in mokrimi klobuki, z galoš na tleh se je parila vlaga, kajti zunaj je naletaval že od zgodnjega jutra v gostih kosmičih sneg in kril z vedno gostejšim molkom vso okolico. Le tu pa tam se je prikradel šum človeških glasov do naših ušes. Naraščal je, se izgubljal in se spet zavijal v tišino. Prihajal je iz naše največje sobe, kjer se je sestal plenum Osvobodilne fronte, da bi pretehtal dotedanje delo in določil nadaljnje. Bilo je zbranih štiri in dvajset ljudi, od katerih večina še danes vodi usodo slovenskega naroda. Prišli so bili iz raznih krajev tedanje „Pokrajine“ in se zbirali posamič od sedme do devete ure dopoldne. Prvi je bil tovariš Boris Kidrič, ki je sprejel vsakega posebej in je že s svojim prikupnim nasmehom vlival pogum v srca.

Odzvonilo je opoldan, odbila je že tretja popoldanska ura, a nič ni kazalo, da bi se sestanek bližal koncu.

Okrog pol štirih pa je nenadoma zabrnel stanovanjski zvonec. Žena je odhitela v spalnico, da pogleda skozi okno, kdo zvoni. Vrnila se je kmalu. Zdela se mi je nekoliko bleda, a glas ji je bil miren, ko je dejala: „Zunaj so karabinjerji!“

Ne vem, kakšni so občutki drugih ljudi v takšnih trenutkih, meni je šel v prvem hipu mraz od temena po križu navzdol in se spet vrnil tja do las. Nato pa me je objela prečudna mirnost, ko da mi je srce nehalo biti. In zdelo se mi je, da so se mi možgani zganili in se združili v eno samo misel, v eno samo voljo: „Rešiti, rešiti!“

Vstal sem, prosil ženo, naj opozori plenum na nevarnost, in odšel odpirat vežna vrata. Ob vrtnih durih sta stala dva karabinjerja v vojni opremi in čakala. Pogledam po ulici navzgor in navzdol — sama sta. Pomirjen prehodim zasneženo pot od vežnih do vrtnih vrat in vprašam italijanski:

„Kaj želita?“

„Koliko ljudi je v hiši?“ vpraša eden izmed karabinjerjev.

„Tri družine stanujejo tu!“ se izmikam.

„Odprite!“ veli drugi.

„Prosim, prosim!“ se delam prijaznega in odklenem. Hočeta pred mano v hišo, pa ju prehitim, češ da jima pokažem pot. Skušam se prijazno smehljati, a v možganih kljuje: „Kaj bo pa zdaj?“ In stopim skozi hišne duri na stopnišče. Tedaj pa, kot da bi se tema v možganih razblinila — rešitev je na mah stala pred menoj.

Stopnišče v tej hiši ni bilo izdelano tako, da so posebna vrata zapirala stopnice v stanovanje nad mojim. Ako so se ta vrata na stežaj odprla, so zakrivala vrata, ki so s stopnic vodila v moje stanovanje, in nepoučen človek je imel vtis, da se vijo stopnice nepretrgano do zgornjega stanovanja, ki ga je imela hišna gospodinja. In glej čudo! Ta vrata so bila na stežaj odprta in mi kazala rešilno pot. Kako se je to zgodilo, še danes ne vem. Nihče od mojih ni odprl vrat in, ko sem bil šel iz stanovanja, so bila zaprta, kajti sicer bi se bil moral zaletetl vanje. Pogumno sem jo mahnil po stopnicah navzgor v gornje stanovanje in ves čas glasno govoril, da bi prevpil morebiten šum iz svojega stanovanja. Oba karabinjerja sta štorkljala za mano.

Odprl sem vrata stanovanja hišne gospodinje, kot da bi bilo moje, in klical: „Halo, kje je kdo?“ Nihče se ne oglasi. Odpiram vrata vsake sobe, kličem, nihče ne odgovori. Kasneje sem izvedel, da je bila vsa družina odšla na pokopališče in pustila stanovanje odprto. To je bilo drugo čudo.

Povabil sem karabinjerja v kuhinjo, ju silil, da bi sedla, kar pa nista hotela, in jima začel na dolgo in široko opisovati hišne stanovalce. Najdalje sem se zadržal pri izmišljeni povesti o nekem beguncu iz Celja, ki da je stanoval nekaj dni v podpritličju. Sproti sem si izmišljeval razne dogodivščine njegovega potovanja iz Celja v Ljubljano, kako je iz tovornega avta izgubljal po poti pohištvo kos za kosom, dokler ni prazen dospel v Ljubljano, in nisem dovolil, da bi me prekinila s svojim: „Ma lasciamo, ma lasciamó!“ Bilo mi je, ko da so se mi preklali možgani na dvoje: en del se je trudil z nepretrganim pripovedovanjem izmišljotin, a drugi je štel minute, skušal najti vzrok vsakega najmanjšega šuma, ki je prihajal s stopnišča, si ustvarjal sliko tega, kar se dogaja v spodnjem stanovanju, in vzpodbujal prvi del, naj govori glasneje, nepretrgano in naj vztraja, vztraja še nekaj minut. A oba dela je izpodbujala ena sama volja, ena sama želja: „Rešiti, rešiti za vsako ceno!“

Četrt ure sem žlubodral, ko se je eden izmed karabinjerjev rajezil in zaupil:

„Basta, per dio!“ Strogo je vprašal: „Kje so člani vaše družine?“

„Oni so pa v mojem stanovanju!“ sem odgovoril, kajti med svojim pripovedovanjem sem dobro slišal rahle šume škripanja stopnic in vedel, da so se člani plenuma že morali rešiti.

„Čigavo pa je to stanovanje?“ je osupnil drugi.

„Tu stanuje gospođinja!“ sem nedolžno dejal.

„Pa zakaj ste naju peljali sem?“ se je namršil prvi.

„Ker ste vprašali, koliko ljudi je v hiši. To bi vam vedela najbolje povedati hišna gospodinja!“

Karabinjerja sta se spogledala, potem sta zapičila svoj pogled vame in dobro sem razbral njune misli: „Ali se norčuje iz naju ali pa ni prav pri čisti pameti!“ Nato sta velela: „Andiamo!“

In smo šli spet navzdol. „Tu je moje stanovanje!“ sem pokazal na vrata. „Ako želita, vama ga pokažem!“

„Ni treba“ sta zamrmrala in odšla.

Zaklenil sem za njima in odhitel v svoje stanovanje. Tam je bilo že vse pospravljeno. Nikjer sledu o tem, da bi bil še pred kratkim v njem ves plenum Osvobodilne fronte. Hitel sem v kuhinjo. Tam me je šele oblil pot po vsem telesu ob misli, kaj bi bilo, če bi bili karabinjerji naleteli na vse vrhove našega odpora. Sesedel sem se na stol in zaprosil:

„Črne kave, močne črne kave!“

Aleksej Tolstoj:

REŠITELJ ALJOŠKA

Anikej Borisovič je ležal kot mrtvak. Treba ga je bilo potegniti z voza. Več mož je prestreglo njegovo sedem pudov težko telo in ga odvleklo čez dvorišče k podrti bajti. (Vse kleti in kašče na atamanovi kmetiji so bile polne ujetnikov.) Vrgli so ga na tla in od zunaj priprli vrata.

Anikej Borisovič je nekaj časa vlekel na uho. Nato je jel z zobmi gristi jermen. Oprostil je roke in opotekaje se vstal. Potipal se je za obraz, za glavo, za rebra. Nagnil se je in izsrkal kri. Odleglo mu je in laže je dihal.

Dve okenci brez okvirov sta bili od zunaj zabiti s pažnicami. Skozi reže med njimi je videl zanemarjen zelenjadnik z gnilimi stebli sončnic in paradižnikov. Tam se je pokazal še majhen deček s svetlimi lasmi na sencih. Poganjal se je s šibico in po konjsko razgrajal: „I-haha...“ Poskakujoč je prihajal bliže in bliže. Anikej Borisovič je z nohtom potrkal na desko. Paglavček je takoj pritekel, zlezel na okno in se pritisnil k reži med pažnicami. Ko je v temi zagledal črn, zabuhel obraz, se je prestrašil. Anikej Borisovič ga je vabil k sebi in razklenil ustnice — mali mož je v grozi odskočil. Nato je vendarle spet zlezel na okno.

„Sinko, čigav si?“

„Aljoška sem, iz Pitra.“

„Marjin sin? To ti je radost! Nu, mali pomagaj mi!“

„Nu, striček,“ je rekel Aljoška in pobliskal z očmi, „kdo te je tako grdo zdelal?“

„Beli kozaki, bratec.“

„Pa si jih menda tudi ti njim naložil?“

„Se razume... Nu, daj, teci k Stepanu, brž ko moreš! Reci mu: Anikeja Borisoviča so pripeljali vsega zbitega.“

„Striček, Stepana so vendar danes prijeli...“

„Aj, aj,“ je spregovoril Anikej Borisovič, „slabo kaže najina reč. Tedaj boš moral... Si pogumen?“

„Pogumen še kar. Samo pajkov se bojim.“

„Nu?“ Anikej Borisovič je sedel in jel razločno šepetati. „Teci, Aljoška, na postajo Čir. Tam boš videl prevoz z borci — Morozovski oddelek... Seveda te bodo ustavili, morebiti celo nate streljali — nič se ne boj. Vzemi pri mamici belo rutico in jim mahaj... Prijeli te bodo: ‚Kdo si? Kam greš? Čemu?‘ Ti reci: Od Anikeja Borisoviča prinašam glas. Reci jim, naj te peljejo k poveljniku Jahimu Ščandenku... Njemu, vidiš, so sporočili, da so tu kozaki odpravili sovjete, pa je prišel... Jahimu reci: Jutri zjutraj — najpozneje — bodo Anikeja Borisoviča ustrelili. Jahim gotovo pošlje borce, da me rešijo, in ti jih pripelji naravnost sem... Si vse razumel?“

„Razumel,“ je rekel Aljoška, ki je med poslušanjem često mežikal. „Dobro, to storim...“

„Fant in pol! Pitrčani ste vsi taki...“

„Striček, a kako naj pritečem do postaje? Daleč je.“

„Boš moral pač jahati, bedaček.“

„Oj, jahati! Padel bom...“

„Pa si res pogumen — padel bom! Saj poznam Stepanovega konja, pameten konjiček je: če padeš, se ustavi. Padeš — pa spet zlezeš nanj...“

„Nu, kaj bi, velja,“ je rekel Aljoška. Minuto ali kaj je še gledal Anikeja Borisoviča skozi mrežo. Vzdihnil je: „Storim.“ Previdno oziraje se na vse strani, je krenil po vrtu — nato pa stekel in zlezel čez plot.

Kmalu se je zmračilo, Anikej Borisovič je legel na pod, tja, kamor je bil padel, ko so ga pahnili v bajto. Najbolj pametno bi bilo zadremati pa ni mogel. Zdaj je vlekel na uho, ali ne gredo že ponj, da ga odvlečejo k atamanu na zaslišanje, zdaj ga je vznemirjala misel, da se utegne malček zbati in ne bo Jahimu nič sporočil. Mučila ga je žeja. Želel si je hladne lubenice.

Na atamanovem dvorišču je jel nekdo vpiti: „Oj, bratci!... Oj, kaj delate...“ Po vpitju je bilo čutiti, da ga ne tepo s šibo, ampak z nabijači. Od gneva so se hotele Anikeju BorisevičU prsi raztrgati, srce mu je razbijalo. Ležal je in se ni ganil.

Večer se je kmalu docela stemnil. Kriki na dvorišču so utihnili. Noč je bila temna in oblačna. Dišalo je po dežju.

Ko so padle na železno streho prve kaplje in je zašumel rahel, mlačen pomladanski dež, je Anikej Borisovič mahoma zaspal, zaspal tako trdno, da je šele ob treskanju ročnih granat nekje v bližini ves omotičen poskočil in se zavalil tik vrat ob steno iz hlodov.

Granate so se razletavale... Pokali so streli... Divji kriki... Težak, besen topot nog... Hlastni glasovi: „Kje je? Kje je?“

Aljoškov cvileči glasek: „Tukaj, tukaj, tovariši...“

Jeli so stresati in trgati vrata — vsa bajtica se je tresla. Ihtevo sopihajoči možje so vdrli vanjo... Anikej Borisovič je zašepetal, stegnil je roke... Pograbili so ga in ga zvlekli iz trhle bajtice na dež, ki je dišal po cestnem prahu in topolovem listju...

„Lahko sam tečeš, Anikej Borisovič? Tecimo... Precej tu blizu — Jahim je poslal koleselj pote...“

(Odlomek iz romana „Kruh“)

Tone Seliškar:

Pavlek na delu

Upor se je širil. Fantje so uhajali v gozdove. Partizani so prišli napadati fašistične postojanke. Fašisti so bežali v večje kraje, ki so jih spreminjali v trdnjave z bunkerji in bodečo žico, utrjevali so se v zidanih hišah, obdajali so se s topovi in tanki.

Vsak teden je v mraku nekdo potrkal na okence Pavlekove bajte in majhen sveženj „Slovenskega poročevalca“ je priromal v kamrico, od tod pa v skrivališče, ki ga je oče napravil v votlem zidu nad kletjo. Pavlek je imel zdaj mnogo posla. Njegove hlačnice so postale poštna torba in, kadar je v njih Borkovi materi prinesel „Poročevalca“, ga je vedno pogostila z lepimi jabolki.

„Spreten pobič si, to ti moram priznati!“ ga je hvalila. „Kar zrel si za partizane. S teboj se lahko pogovarjam kakor z odraslim.“ Potem pa ga je peljala zadaj v kamrico in mu šepetala: „Ožboltovega Pepeta se boj! Italijanski špion je! Mene vedno nadleguje, naj mu preskrbim „Poročevalca“, ker bi me na vsak način rad spravil v luknjo, kajti nekako sluti, da sta oba moja fanta partizana. Jaz ga pa vlečem za nos. Zadnjič sem mu dala knjigo ‚Mussolinijevo življenje‘, ki so nam jo fašisti zastonj nametali po hišah. ‚Na, to je zdaj zate najbolj poučna knjiga,‘ sem mu dejala, ‚če boš pa ‚Poročevalca‘ pri meni iskal, te bom ovadila!‘ Da, da, za to našo borbo ne sme biti človek le hraber, ampak tudi zvit! Sovražnik je zvit in pretkan, ti pa moraš biti še bolj, da ga boš speljal na led!“

In tako je Pavlek počasi postajal drzen, tih borec, ki se brez orožja bori za sveto stvar svoje domovine. Nastavljal je ušesa, napenjal oči in prežal na vse, kar se je godilo okoli njega. Zbiral je okoli sebe zveste, zanesljive fante in, kadar je bilo potrebno skupnih moči, so napravili načrt, potem pa so ga izvedli pretkano, da nihče nikdar in nikoli ni mogel nikogar osumiti. In ko so fašisti potem, ko so na bojišču spet napredovali, napovedali po vseh krajih veliko slavje zmagovitega italijanskega orožja, so jim naši pionirji po svoje zagodli. Vsa vas je morala bi-

(Nadaljevanje na 4. strani)

TOM IN BECKY

MARK TWAIN:

Tom je šel v šolo in imel srečo, da je na koncu travnika naletel na Becky Thatcherjevo. Vedno so ga vodila njegova razpoloženja. Zato je, ne da bi samo trenutek okleval, stekel k njej in rekel:

„Zelo grdo sem se vedel proti tebi. Hudo sem te razžalil, Becky, in tako žalosten sem zato. Nikoli več ne bom tak, dokler bom živ — prosim te, bodiva spet prijatelja.“

Deklica se je ustavila in mu zaničljivo pogledala v obraz:

„Bila bi vam zelo hvaležna, gospod Thomas Sawyer, če bi mi prizanesli s svojo družbo. Jaz ne bom nikoli več govorila z vami.“

Vrgla je glavo nazaj in je odšla. Tom je bil tako presenečen, da ni imel niti toliko prisotnosti duha, da bi ji vrnil ob pravem času in na pravem mestu: „Prava reč, jezična gospodična!“ In tako ni rekel ničesar. Bil je pa kljub temu kanibalsko besen. Pobral se je na šolski vrt in si želel samo to, da bi bila fant. Predstavljal si je, kako bi jo zdelal, če bi to bila. Ko jo je takoj nato srečal, ji je vrgel pikro opazko. Ona jo je žolčno vrnila in ihtavi spor je bil popoln. Becky v svoji žgoči jezi ni mogla dočakati, da se bo začel pouk, zakaj nestrpno je pričakovala trenutka, ko bo Tom tepen zaradi pomazane čitanke. Če jo je doslej še nekoliko imelo, da bi zatožila Alfreda Templea, ki mu je celo stran polil s črnilom, ji je Tom s svojo žaljivko to namero temeljito pregnal.

Ubogo dekle ni vedelo, kako naglo se njej sami približuje nevihta. Gospod učitelj Dobbins je bil človek srednjih let z neutešenim častihlepjem. Največja njegova želja je bila, da bi bil zdravnik, uboštvo pa je odločilo, da ni postal drugega kot vaški učitelj. Vsak dan je potegnil iz miznice skrivnostno knjigo in jo požiral, kadar učenci niso brali na glas. To knjigo je skrbno zaklepal. Ni bilo frkolinčka v šoli, ki bi ne bil za vse na svetu vsaj za hip rad videl, kaj je v tej knjigi. A nikoli ni bilo prave priložnosti. Vsak fant in vsako dekle je imelo svojo misel o vsebini te knjige. Niti dve izmed teh misli pa si nista bili enaki. Na noben način niso mogli priti do jasnosti z dokazi, katera je prava. Ko je zdaj Becky šla mimo katedra, je opazila, da tiči ključ v ključavnici! Bila je krasna priložnost. Pogledala je okoli sebe. Videla je, da je sama. V naslednjem trenutku je že imela knjigo v rokah. Mali napis na naslovni strani — Anatomija nekega profesorja — ji ni povedal ničesar; zato je jela obračati liste. Nenadoma je naletela na lepo risano in barvano sliko — na človeško podobo. V tistem trenutku pa je na list padla senca — v sobo je stopil Tom Sawyer in poškilil na sliko. Becky je zaloputnila knjigo, da bi jo zaprla. In zgodila se ji je huda nesreča: slika se ji je pri tem pretrgala na dvoje. Vrgla je knjigo v predal, obrnila ključ in osramočeno in jezno kričala:

„Tom Sawyer, samo tebi je podobna taka grdobija. Laziš za človekom in vohuniš za njim.“

„Kako bi mogel vedeti, da sploh kaj gledaš?“

„Sram te bodi, Tom Sawyer; zdaj me boš seveda zatožil. Kaj naj storim, le kaj naj storim? Tepena bom! In še nikoli nisem bila tepna v šoli.“

Potem je zacepetala z nožico in dejala:

„Kar bodi tako nesramen! Jaz tudi vem, da se bo nekaj zgodilo. Le počakaj, pa se ti bo posvetilo! Sovražim, sovražim te!“ Stekla je iz hiše in znova planila v jok.

Tom je obstal in bil precej zmeden spričo tega napada. Znašel se je in si dejal:

„Kako neumno bitje je takole dekle! Še nikoli ni bila tepena v šoli! Prava reč, kaj pa je potem? To je prav po dekliško — tako tanko kožo imajo in kokošje srce. Jaz seveda ne bom ničesar povedal staremu Dobbinsu o tej mali neumnici, ampak na dan bo le prišlo. Prav preprosto. Stari Dobbins bo vprašal, kdo je strgal njegovo knjigo. Nihče ne bo odgovoril. Potem pa bo storil tako kot vedno — najprej bo vprašal prvega, potem drugega in vse lepo po vrsti in, ko bo prišel do pravega dekleta, ji bo bral na nosu, ne da bi spregovorila. Dekliški obraz vedno vse pove. Nobene hrbtenice nimajo. In jo bo natepel. To ti je zadrega za Becky Thatcherjevo, ampak drugega izhoda ni.“ Tom je še nekaj časa razglabljal o tej stvari, potem pa si je rekel: „Prav ji je! Rada bi mene videla v prav takih kleščah — naj se le poti!“

Tom se je zunaj pridružil krdelu razsajajočih šolarjev. V kratkem pa je prišel učitelj in pouk se je pričel. Toma učenje ni kdovekaj zanimalo. Od časa do časa je skrivaj pogledoval na dekliško stran in Beckyn izraz ga je vznemirjal. Če je vse natanko premislil, ni hotel sočustvovati z njo. In vendarle ni mogel drugače. Niti toliko se ni mogel veseliti njene stiske, da bi bilo vredno besede. Kmalu je odkril packo v čitanki in nekaj časa se je Tom v mislih ukvarjal sam s svojimi zadevami. Becky se je vzdramila iz otopelosti in z zanimanjem zasledovala potek dogodkov. Ni verjela, da se bo mogel Tom opravičiti s trditvijo, da packe ni sam napravil. In ni se motila. Zanikanje je menda še poslabšalo vso zadevo. Becky se je delala, kot da je tega vesela, in sama si je domišljala, da je res tako — a v resnici ni bilo. Ko je zadeva dozorela do najhujšega viška, je bila že na tem, da bi zatožila Alfreda Templsa. Toda zbrala se je in molčala, češ: „Zatožil me bo, da sem strgala list, prav gotovo me bo. Tudi če bi mu s tem rešila življenje, ne bom zinila besedice!“

Tom je vzel bunke nase in se vrnil v klop z ne preveč potrtim srcem. Zdelo se mu je možno, da je nevede sam polil črnilo na čitanko, medtem ko je uganjal norčije.

Cela ura je minila. Učitelj je kinkal na svojem prestolu. Po zraku je brnelo šepetanje. Zdaj pa zdaj se je gospod Dobbins pretegnil in zazdehal. Potem je odklenil svoj predal, segel po knjigi in ni prav vedel, naj jo vzame v roke ali ne. Večina izmed otrok je zaspano pogledovala nanj, a med njimi sta bila dva, ki sta s pozornimi očmi zasledovala njegove kretnje. Gospod Dobbins je nekaj časa odsotno bobnal s prsti po knjigi, potem pa jo potegnil iz predala in se presedel na stolu, da bi se lotil branja.

Tom je s pogledom ošinil Becky. Videl je preganjanega in nebogljenega zajčka, v katerega je bila naperjena puškina cev. V hipu je pozabil, da je z njo sprt. Hitro je treba nekaj ukreniti! Bliskovito! Toda stiska je popolnoma ohromila njegovo iznajdljivost.

Aha! Zdaj ga je obšel navdih! Stekel bo tja, pograbil knjigo, skočil skozi vrata in ušel! Toda pri tej odločitvi je malo okleval in priložnost je bila izgubljena, zakaj učitelj je že odprl knjigo. Ko bi se Tomu le ponovno ponudila izgubljena priložnost! A bilo je prepozno. Dejal si je, da za Becky zdaj ni pomoči. V naslednjem trenutku je učitelj pogledal po šoli. Vse oči so se ob njegovem srepem pogledu povesile. Bilo je nekaj v njem, kar je celo nedolžnega navdalo s strahom. Tišina je vladala toliko časa, da bi bil človek naštel do deset. Učitelj je zbiral jezo. Potem pa je spregovoril:

„Kdo je strgal to knjigo?“

Nobenega glasu. Slišal bi bil šivanko, če bi bila padla na tla. Tišina je trajala dalje; učitelj je iskal od obraza do obraza, da bi odkril znamenje krivde.

„Benjamin Roger, si ti strgal knjigo?“

Zanikanje. Nov odmor.

„Joseph Harper, ti?“

Spet ne. Tomov nemir je bil ob postopnih mukah čedalje večji. Učitelj je pregledal vrste dečkov in se potem obrnil k dekletom.

„Amy Lawrence?“

Stresla je z glavo.

„Gracie Miller?“

Prav tako.

„Susana Harper, si ti tole strgala?“

Že spet ne. Naslednja deklica je bila Becky Thatcherjeva. Tom je trepetal od glave do nog od vznemirjenja in občutka o brezupnosti položaja.

„Rebeka Thatcher“ (Tom je gledal njen obraz, ki je prebledel od strahu) „si ti — ne tako, poglej me v oči —“ (njene roke so se proseče dvigale) „strgala knjigo?“

Misel je kakor blisk spreletela Tomove možgane. Skočil je na noge in zavpil:

„Jaz sem jo strgal!“

Šola je osupla obstala ob tej neverjetni norosti. Tom je stal nekaj časa na mestu, da bi zbral svoje razrvane sile. Ko pa je stopal iz klopi, da bi prejel kazen, je bilo presenečenje, hvaležnost in oboževanje, ki je sijalo nanj iz Beckynih oči, dovolj veliko plačilo za sto udarcev. Zašepetala mu je: „Tom, le kako si mogel biti tako plemenit!“

Navdahnjen od sijajnosti svojega dejanja je, ne da bi bil dal glasu od sebe, prenesel najbolj neusmiljene udarce, kar jih je gospod Dobbins kdaj komu naštel. Prav tako brezbrižno je sprejel zapoved, da bo dve uri zaprt v šoli — saj je vedel, kdo ga bo čakal zunaj, dokler ne bo konec njegovega zapora, in da mu ne bo žal dolgega časa, ki ga izgubljata oba, saj so mu še vedno zvenele v ušesih Beckyne zadnje besede:

„Tom, le kako si mogel biti tako plemenit!“

(Odlomek iz knjige „Pustolovščine Toma Sawyera“)

Pavlek na delu

(Nadaljevanje s 3. strani)

ti okrašena z italijanskimi zastavami. Borkova mati pa nad Pavleka:

„Fantje, na delo! Tu imaš belega, modrega in rdečega papirja. Pokvarite veselje tem črnim kanaljam!“

Pavlek se je spravil na delo. V na pol razpadlem hramu daleč od vasi je imel svojo skrito delavnico. Tu je imel v enem kotu pod kamenjem skrite barve in čopič, v drugem pa zakopane bombe in celo skladišče streliva, ki ga je zbiral na svojih poteh. Tu je imel lepo, v močan papir zavito veliko slovensko zastavo, ki jo je prinesel s seboj s Kala. Vsak dan je rezal papirčke in lepil slovenske zastavice. Ponoči pred italijanskim praznikom jih je raztresel po vsej glavni cesti, ki je vodila skozi vas. Ko so zjutraj prikorakali fašisti v vas in so zagledali na tleh slovenske zastavice, so bili strašno razkačeni. Ozmerjali so vaščane, pretepli nekaj fantov in jezno odšli. Tudi Pavlekova mati je našla zastavico. Obraz se ji je razjasnil, naglo jo je pobrala in pritisnila na srce.

„Pavlek, Pavlek, ali jo še poznaš, našo zastavo?“ mu je zaklicala, ko je stopila v izbo, in mu pokazala pobarvan košček papirja. „Bela, modra, rdeča! Kakor mavrica nebeška! Le kdo je bil tako srčen, da jih je raztrosil? Oh, tako rada bi ga poznala, da bi mu stisnila roko od hvaležnosti!“

Pavlek se je muzal, rekel pa ni nič, čeprav bi se bil materi rad izdal. Toda mati je na njegovem radostnem obrazu brala, kdo je bil tako srčen. Objela ga je goreče,

„Ti moj zlati, srčni fant!“ je šepetala.

„Le rdečo zvezdico je pozabil napraviti na zastavice,“ je dejala mati čez čas. „Tisti, ki jih je delal, najbrže ne ve, da ima naša nova zastava sedaj rdečo petkrako zvezdo. Glej, takole lepo v sredi!“

„Kaj pa pomeni rdeča zvezda?“ je vprašal Pavlek.

„Pomeni bratstvo, ljubezen in svobodo. Naši partizani nosijo zvezdo na vojaških kapah. Rdeča zvezda je lučka, ki nas vodi v lepše življenje!“

Pavlek je potem razmišljal, kako bi se dale zastavice hitreje delati. Tudi majhnih lističev s črkami OF bi rad čim več razmnožil. Taki lističi so fašiste najbolj razbesneli, zato jih je treba čim več napraviti. Ko je prvikrat našel listke z rdečimi črkami OF in pod njimi znamenje v obliki treh rogljev, ga je mati takole poučila:

„OF pomeni Osvobodilno fronto. Fronta je bojišče. Mi vsi, ki se borimo za svobodo, smo združeni na tem bojišču, v tej fronti, mi vši smo zvesti člani Osvobodilne fronte. Osvobodilna fronta je družba vseh poštenih Slovencev, ki ne bodo nikdar priznali tujcev za gospodarje. Trije roglji pod OF pomenijo najvišjo goro Triglav. V šoli si se učil, da ima Triglav tri vrhove. In kakor s triglavskega vrha lahko s pogledom objameš vso slovensko zemljo, tako mora znamenje Osvobodilne fronte zajeti vso našo domovino!“

Nabral si je zamaškov in je z nožičem poskušal rezati pečate. Toda plutovina se mu je preveč drobila, pa tudi premajhni so bili. Pa si je, zvita buča, pomagal s krompirjem. Prerezal ga je na pol, narisal s kopirnim svinčnikom na lepo gladko ploskev znamenje OF in ga potem z nožičem lepo izrezal. Ko je to namazal z barvo in pritisnil na papir, je dobil prav lep odtis. Toda, vrag ti zeleni, na papirju se je poznalo ravno narobe, obe črki sta gledali na levo, namesto na desno. Seveda tako, kakor je zdajle znamenje na papirju odtisnjeno, takšno mora vrezati v krompir, potem bo odtis na papirju pravilen. Da, tako pa, da! Če se mu je krompir izpridil, je imel novega pri roki. In listki z znamenjem OF in s tremi vrhovi Triglava so deževali po Svetem Križu... deževali so na Čatežu, v Št. Lovrencu, v Veliki Loki, v Trebnjem, v Stični... deževali so po vaseh, po vseh poteh slovenske zemlje. Vsa dežela, od enega konca do drugega, se je spremenila v dve črki OF, nad vso domovino se je vzpelo znamenje Triglava, znamenje naše goreče ljubezni, naše borbe, našega velikega hrepenenja po svobodi.

In tisoč in tisoč Pavlekov je tiskalo take listke. Tisoč in tisoč Pavlekov je pisalo po stenah hiš OF, tisoč in tisoč vaških Pavlekov, tisoč in tisoč šolarjev, vajencev... Znamenje Triglava jih je vezalo v vedno večjo vojsko. In rdeča zvezda.

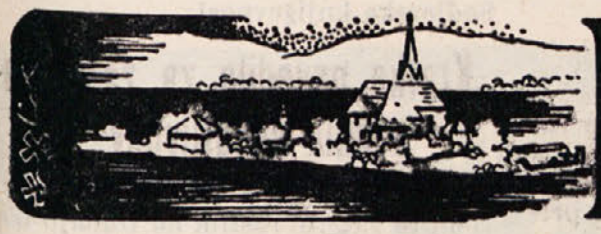

Po naši zemlji

Zahomc v Zilji. — Kakor povsod na Koroškem, se koroški velenemški šovinisti tudi pri nas krčevito prizadevajo, da bi slovenski Zilji čim prej dali popolnoma tuje — nemško lice. Že od nekdaj koroški šovinistični pisuni od Graberja pa do vseh današnjih šovinističnih učiteljev, ki so pljunili na svoj narod, ga izdali in odpadli od njega, trdijo in poskušajo „dokazati“, da smo koroški Slovenci prevzeli naše ljudske običaje — kakor na primer v Zilji naše žegnanje — od kulturno bolj razvitih Nemcev v Lessachtalu, ki so pozneje — in očitno zato, ker smo jih pač „prevzeli“ mi, kakor pravijo — te običaje opustili. Popolnoma nesmiselno se nam zdi, da bi se s temi ljudmi tozadevno spuščali v kakršen koli razgovor, da bi na tako očitno zlagane trditve odgovarjali, saj vendar vsak otrok pri nas ve, da so ti naši ljudski običaji pristno slovenski in jih v Lessachtalu nikoli niti poznali niso, kaj šele, da bi jih mi od njih „prevzeli“.

Odločno pa odklanjamo — in to nam narekuje naša narodna dolžnost — zlorabljanje naših narodnih noš in običajev v protislovenske svrhe in na protislovenskih prireditvah, kar se pogostokrat dogaja. Kakor smo slišali, so na beljaškem žegnanju, ki je bilo v soboto in nedeljo, dne 5. in 6. avgusta t. l., med drugim predvajali tudi ziljsko štehvanje in ga — kakor pač vedno, kadar se ga poslužijo v svoje ponemčevalne namene — poskušali pokazati kot „prastari nemški običaj“. V to svrho so ta nedvomno pristni slovenski običaj popolnoma potvorili in k slovenski melodiji — kar je seveda moralo biti — potuhtali nemško besedilo. Kljub tem potvorbam jim le ni uspelo, da bi ziljsko štehvanje tako ponemčili, da bi v resnici izgledalo kot „pranemška“ šega. Slej ko prej je in ostane izraz slovenskega Ziljana in kljub vsem prizadevanjem nemških šovinistov ne more biti drugače. Vsak pošten domačin odločno zavrača takšno kulturno tatvino, kar je v resnici, zakaj „tujega nočemo — svojega ne damo“. Pri tem pa po vsej pravici lahko trdimo, da so ta običaj — ziljsko štehvanje — pa tudi druge, povzeli po nas, **ne mi po njih.—**

V nedeljo, dne 30. julija. t. l. je bil v Blačah pod pokroviteljstvom namestnika deželnega glavarja g. Ferlitscha tako imenovani „Gausingen“, na katerem so nastopila pevska društva „Gau-a Gailtal“. Kakšen je bil namen te prireditve, nam pove že ime samo. Na tem „Gausingen“ so med drugim počastili tudi zaslužne pevce, ki imajo na našem ozemlju največ zaslug pri ponemčevanju. Jako žalostno je, da pri takih prireditvah sodelujejo večinoma narodni odpadniki od plačanih učiteljev do zapeljane kmečke in delavske mladine. Toda prepričani smo, da bodo tisti, ki danes še nasedajo, končno le spregledali. K temu moramo doprinesti tudi mi.

Predzadnjo nedeljo smo poiskali vse knjige, ki so še ostale iz bivše knjižnice našega prosvetnega društva, ki je za časa nacifašizma hudo trpela. Pri pregledovanju teh knjig smo našli na prvi strani neke knjige napisan stavek s podpisom zavednega našega rojaka, ki se glasi: „Ni bolj tlačenega naroda v avstrijski republiki kot smo mi koroški Slovenci.“

Ravno te besede stare naše korenine, ki je že davno pod zemljo, nam pričajo, da smo bili Slovenci na Koroškem že od nekdaj tlačeni, da nikoli nismo imeli po vseh demokratičnih in človečanskih načelih nam pripadajočih pravic, kakor jih tudi danes nimamo. Naša mladina pa hoče, da bo enkrat boljše, zato se je zdaj začela učiti igro in bo uredila tudi društveno knjižnico. Začel pa bo delovati tudi naš mladinski tamburaški zbor.

Tako bomo obnovili kulturno-prosvetno delo v slovenski Zilji in s tem laže in uspešno kljubovali navalu nasilne germanizacije.

Borovlje. — Ob zaključku letošnjega šolskega leta se je pri nas dogodil naslednji primer, ki nazorno karakterizira veliko večino današnjega koroškega učiteljstva, ki je, kakor vsi vemo iz lastnih izkušenj, popolnoma protislovenskega duha.

Na naši ljudski šoli že dalj časa poučuje učiteljica Ehrlich, ki je prišla na Koroško l. 1945 kot begunka. Tu je seveda, kakor mnogo drugih njej podobnih učnih moči, takoj dobila službo.

Ta učiteljica ima, kakor govore dejstva, popolnoma napačno gledanje na šolo in vzgojo mladine. Čestokrat zlorablja šolo za svojo politično propagando in hujskanje proti sosedni državi — socialistični Jugoslaviji, na mesto, da bi poučevala otroke in jih vzgajala, kakor se spodobi. Toda to še ni vse. Ko so ob koncu šolskega leta učenci dobili spričevala, iz katerih je pač razvidna njihova pridnost in marljivost, je morala neka učenka 3. razreda ugotoviti, da ima v nemški slovnici slabo oceno, namreč 4. To dejstvo njenim staršem nikakor ni šlo v glavo in poskušali so stvar urediti tako, da bi hčerka dobila v tem predmetu boljšo oceno. Učiteljici so kupili lepo darilce — košaro, umetno brušeno steklenico in šest kozarcev. Pri vestnem in pravičnem učitelju to ne bi prav nič pomagalo, zakaj kar učenec zna, to zna in po svojem znanju ga učitelj tudi oceni. Omenjeni „učiteljici“ pa je to zadostovalo, da je Doujakovi naročila, naj pride s spričevalom v njeno privatno stanovanje, kjer ga ji je tudi dejansko popravila, tako da ima zdaj v nemški slovnici oceno 2. Za njo je očitno stvar s tem rešena, toda za nas, za starše, katerih otroke poučuje ta učiteljica, še dolgo ne. Takih nedostatkov nikakor ne trpimo!

Prikazali bomo še en primer, ki je za učiteljico Ehrlichovo prav tako značilen.

V isti — tretji razred — ki ga je zadnje leto poučevala, je hodila tudi učenka, ki izvira iz zavedne slovenske družine in je znana kot pridna in marljiva, zaradi česar jo je prejšnja učiteljica, ki jo je poučevala pred Ehrlichovo, tudi vedno hvalila. V računanju je imela vedno dobro oceno, na zadnje 2. Zdaj pa je kar naenkrat dobila oceno 5. Da tu nekaj ni v redu, je jasno. Če bi zdaj dobila oceno 3 ali 4, bi to morda še razumeli, ker se je pač slabo učila. Ampak, da je padla od 2 na 5, to je malo verjetno.

Domneva krivične ocene v tem drugem primeru je vsekakor upravičena, če zadostuje darilce za boljšo oceno.

To so nedostatki, ki so nemogoči in neznosni in ki jih nikakor in pod nobenim pogojem ne moremo trpeti. O tem in podobnih primerih seveda ne zine nihče niti besedice, o tem zavestno molčijo tudi vsi tisti kričači, ki se zadnje čase tako strahovito razburjajo nad slovenskim poukom v šolah. Vse to jim je očitno prav. Toda takšne metode, ki jih pri vzgoji mladine v šoli uporablja učiteljica Ehrlichova, niso neznosne samo za koroške Slovence, temveč jih mora obsojati vsak količkaj pravičen in objektiven človek. Zato pričakujemo, da bo šolska oblast napravila na naši šoli red in sicer temeljitega. Obe učenki je treba v omenjenih predmetih še enkrat izprašati in ju pravično oceniti, tako kakor zaslužita! To pa ne glede na to, da je ena hčerka slovenskih staršev, druga pa nemških in tudi ne glede na darilo. Učiteljico Ehrlichovo pa je treba odstraniti in sicer ne samo iz naše šole, temveč kot učno moč sploh!

Št. Jakob v Rožu. — Že dolgo se nismo oglasili v našem listu, zato hočemo danes nekaj več povedati. Res čudno se mora zdeti vsakemu Št. Jakobčanu, ko prebira „Vestnik“ in že dolgo ne najde nobene novice iz svoje občine, ko je Št. Jakob vendar precej razsežna občina. Še bolj se čudijo starejši ljudje, ki se še vsi dobro spominjajo, kaj je Št. Jakob nekoč predstavljal v kulturnem življenju koroških Slovencev — saj je bil kulturni center vsega zgornjega Rožu. Dobro nam je še v spominu igranje naše „Miklove Zale“ in drugih naših iger. Dejstvo je tudi, da so naši igralci sloveli daleč naokoli. Imeli smo dober pevski zbor, ki je povsodi, kjer koli je nastopil, žel lepe uspehe, skratka, bilo je kar veselje, ko smo se tako pogosto zbirali v našem Narodnem domu in gojili našo lepo slovensko pesem in besedo. Ne verjamemo, da so že vsi stari igralci in pevci pomrli in da med mladino ni talentov.

V nedeljo, dne 30. julija t. l. nas je bilo precej iz naše občine v Št. Ilju, kjer smo na pevskem koncertu poslušali našo prelepo slovensko pesem in bili navdušeni. Zakaj bi prihodnje leto ne tekmoval tudi naš pevski zbor in pokazal, da tudi Št. Jakobčani znamo peti? Mislimo, da to ne bi bilo tako težko. Samo nas mora pri tem voditi plemenita misel, da ohranimo slovensko besedo in pesem in da mora biti Št. Jakob tudi danes center kulturno-prosvetnega življenja v zgornjem Rožu.

V nedeljo, dne 30, julija t. l. smo ob številni udeležbi sorodnikov in domačinov spremljali k zadnjemu počitku Bistrovo mater, ki je umrla na raku, na zahrbtni bolezni, katere žrtev je postalo že toliko ljudi v najboljših letih. Naj ji bo domača zemlja lahka!

Sveče. — Naš mežnar Janko Beguš in njegova žena Urša sta dne 26. julija t. l. obhajala redko slavnost: zlato poroko. Tej slavnosti, ki je bila v farni cerkvi, je prisostvovala vsa fara in slavljencema čestitala.

Hkrati je minilo tudi enainšestdeset let, odkar je naš „Jok“ prevzel mežnarijo v Svečah in štirideset let, odkar je pevovodja našega domačega pevskega zbora.

Našemu Joku in njegovi ženi Urši ob teh jubilejih iz srca čestitamo in jima želimo vse najboljše tudi v bodoče, predvsem pa, da bi dočakala še biserno poroko.

Objava

Zveza slovenskih izseljencev prosi vse svoje člane, da ji do 20. t. m. javijo vso še nepopravljeno škodo na naslov: Zveza slovenskih izseljencev, Celovec, Salmstraße 6. — Kdor se ne javi, smatramo, da je prejel škodo v celoti poravnano.

Odbor

114

PREŽIHOV VORANC:

POŽGANICA

„Da, napravimo strel, da bo svet slišal in vedel, kako je Jazbina še živa!“

Takoj so začeli pobirati za smodnik od hiše do hiše in v enem tednu je Jazbina zbrala za trideset kil smodnika — ta uboga izcejena Jazbina, ki je vso zimo stradala, ki se je vso zimo grela pri večnem ognju, ker ni bilo denarja za vžigalice. Po vsej Jazbini so nabrali čez trideset možnarjev in so jih znosili v Kvoce. Kvoce so stale na skalnatem kolenu, ki je strmo štrlelo iz Jazbine in odkoder si slišal streljanje zmeraj najbolj daleč.

Najemnik in rudar Kopišar se je obvezal, da bo preskrbel smodnik, a lastnik Smerdoh je šel na občino po dovoljenje.

„Ne dam!“ je odbil gerent Požeg.

„Samo Jazbini ali nikomur?“ je vprašal Smerdoh.

„Nikomur, prepovedano je!“

Smerdoh je malo pomislil, potem pa trdovratno dejal:

„Če ne daš, bomo streljali brez dovoljenja. Tega si ne damo vzeti! Jaz odgovarjam za streljanje; če hočete, me pa zaprite!“

Dva dni pred prvim majnikom je prišel Karpuhov Šantač k Naraglavu in rekel:

„Kdo mi bo pomagal napraviti kres na Požganici...?“

„Na Požganici...?“

„Že tri noči ga pripravljam, sam, skrivaj, vendar ne bom končal do pojutrišnjem. Kres mora biti velik in mogočen, da se bo videl daleč naokrog... da bo svet videl, kako Požganica še živi.“

Jazbina se je začudila; potem se je polovica moških zakadila v vrhove Požganice in delala vso predzadnjo noč. Kup hoste, drv, stelje, smolnice, ki ga je Šantač skrivaj znosil na vrh nad starim mecesnom, je zrastel v silno, ogromno grmado.

„Šantač, ali se ne bojiš, da se vname gozd? Trava je še suha in vresje gori kot pekel!“ je vprašal Naraglav Šantača, ko so stali ob zvrhani grmadi.

„Ne bojte se, jutri zvečer bo veter tih,“ je mirno odvrnil Šantač.

„In če Nadlar jutri odkrije grmado...?“

„Ne bo je — zdaj je nad perovjem...“

Večer pred prvim majnikom se je razprostrl nad Jazbino, na nebu so se utrnile prve zvezde, nato je zasijala Rimska cesta. Iz okolice so vstale sence sosednih hribov in gora, šum potoka Jazbine se je dvignil iz soteske v višavo, kot bi hotel splavati pod zvezdnato nebo.

Na kolenu Kvoc so mrgoleli strelci; Jazbina se je za to slovesnost pripravila kot za veliko noč. Strelci so opasali bele predpasnike, za klobuki so jim viseli težki pušeljci. Vsaka hiša je poslala na Kvoce še posebnega zastopnika. Prisostvovala pa ni le Jazbina, temveč tudi delavska odposlanstva iz Mušenika in iz bližnjih rudarskih naselij, od koder jih je prignal Kopišar. V malem ognju se je grel kuščar, a po robu je čepelo nad trideset nabitih možnarjev.

„Je vse pripravljeno?“ je vprašal zažigalec Naraglavški Anzuh.

Ob pogledu na letošnjo letino

Vsled suše slaba letina in pičel pridelek krme postavlja pred marsikakega kmeta vprašanje: Kaj sedaj napraviti? Izkupiček iz pridelka krompirja in drugih pridelkov bo pičel, pri sedanjem številu živine bo pa čez zimo tudi premalo krme. Ta in oni pravi, da bo prodal več živine kot navadno, drugi se misli zateči v gozd in nekaj posekati, tretji pa pravi „naj bo kakor koli“ in gleda brezbrižno naprej, kako bo zlezel v dolg in kako bo svoje gospodarstvo oslabil.

Toda še ni vse zamujeno in vsak si lahko še znatno pomaga.

Prašiče bo treba letos prej opitati in jih čim prej postaviti na trg. Pri kokoših bo treba skrbeti, da bodo nesle tudi pozimi. O vsem tem in tudi o naslednjem dajejo zadnje številke „Obvestil“ Slovenske kmečke zveze vrsto namigov, nasvetov, navodil in izkušenj.

Živino, ki je hrbtenica našega žitja in bitja, moramo obdržati na onem številu, ki je kmetiji potrebno. Zmanjšati število krav pomeni prodati manj mleka, imeti manj gnoja in dobiti v prihodnjem letu manj telet — skratka zmanjšati gospodarski dohodek naslednjih let. Treba si bo drugače pomagati.

Do gotove mere je napravil dobro tisti, ki je kar koli že posejal za jesensko zeleno krmljenje in tudi poskrbel za siliranje krme. Na ta način bo v pozni jeseni in zimi lahko varčeval s senom. Kdor pa tega ni napravil v zadostni meri oz. sploh ni sejal „jesenske fure“, ta naj si vsaj sedaj še zasigura za pozno jesen zeleno krmo. V avgustu še lahko seje **sončnice,** ki jih bo v dveh mesecih lahko krmil kravam. Čas je tudi še sejati **gorčico** (Senf) ki dozori za krmljenje v petih tednih. 20 kg na ha ne presuhe in ne prekisle zemlje je zadostuje. Zelene krme v jeseni bo dala tudi še **rž,** če jo sejemo v avgustu in močno pognojimo z gnojnico.

Izdatno pa moramo še poskrbeti za spomladansko zeleno krmljenje, predno bomo mogli gnati živino na pašo. Sedaj, ko nas delo zaradi prejšnje suše ne bo gonilo, bomo imeli za oranje in sejanje dovolj časa. Proti koncu avgusta sejemo **zimsko ogrščico (Winterraps)** in **zimsko repico** (Winterrüpsen) in bomo kmalu potem, ko bo sneg skopnel, že imeli zeleno krmo. Za zeleno krmljenje v drugi polovici aprila in prvih dneh majnika sejmo v septembru dvakrat (8 do 10 dni narazen) **rž za zeleno krmo.** Za poznejše zeleno krmljenje (začetkom maja) uredimo tako, da bomo še v avgustu posejali na ha 50 kg ozimne graščice in ji čez kake tri tedne dosejali kakih 120 kg rži. Potem spomladi rž graščice ne bo prerasla in bomo do takrat, da ne priraste **grašlinka** (Landsbergergemenge), imeli dovolj zelene krme. Grašlinko sejemo od srede avgusta do srede septembra.

Za spomladansko zeleno krmo naj nas pri setvi vodi načelo: **Bolje je sejati več vrst zelene krme in manjše površine posameznih vrst, kajti spomladi posevki navadno hitro rastejo in zato kmalu prerastejo. Izdatno gnojenje ob setvi in v zgodnji spomladi je pa pogoj za izdatne pridelke.**

S tako pripravo krme za jesen, zimo in zgodnjo spomlad svojega gospodarstva ne bomo oslabili, ne bo treba živine preko mere prodajati in bomo lažje obdržali v sedanji krizi prepotrebno **gospodarsko ravnotežje.** V ta namen pa se ne smemo vstrašiti — če bo potrebno — tudi kakšnega posojila, kajti kmetija ga bo spomladi že spet povrnila.

Blaž Singer

Vzroki in potek napenjanja goveje živine

Napenjanje goveje živine povzroči v naši živinoreji marsikako izgubo. Dostikrat je živinče v desetih minutah zdravo ali mrtvo. Vsak posestnik mora pri tej bolezni sam vedeti, kako naj pomaga, kajti dobiti pravočasno živinozdravnika je večinoma nemogoče. V naslednjem si oglejmo vzrok, obrambo in zdravljenje te bolezni.

Vzrok napenjanja so prevelike zaužite količine take hrane, ki se rada kisa. Najbolj nevarne so: detelja, lucerna in trave, še preden so začele cveteti. Vse te imajo v sebi veliko količino vode, hitro razpadejo in tvorijo pri tem pline, ki se v vedno večjih količinah nabirajo v želodcu. Požiralnik ni vraščen v prvi želodec na vrhu, ampak spredaj pri strani tako, da je nad mestom vraščenja še precejšen prostor, kjer se navadno nabirajo plini. Če žival hrano hlastno požira, kar se prav rado dogaja v začetku paše, se želodec zelo hitro polni; iz hrane se sicer stvarjajo plini, vendar imajo ti svoboden izhod skozi požiralnik, ker njegov začetek še ni zadelan s hrano. Če torej v tem času žival preneha jesti, se ne zgodi nič hudega. Hujše pa je, če požrešna žival žre dalje, da se požiralnikov začetek zadela, to je, da postane površina hrane višja kot je mesto, kjer se pričenja požiralnikova cev. Zlasti se položaj še poslabša, če se žival potem še izdatno napije. Plinom je sedaj odhod zaprt. Želodec jih s svojim gibanjem še nekaj časa skuša iztisniti, ker se pa le vedno bolj nabirajo, končno omaga, preneha prebavljati in postane sličen vreči, katere stene se radi pritiska vedno bolj tanjšajo, obseg in prostornina pa se večata. Pritisk vsestransko najprej skuša povečati prostornino trebušne votline, (kar se vidi tudi na zunaj), še lažje pa si dela prostor tako, da pritiska na prsno votlino in s tem na vse organe, ki se nahajajo v bližini želodca: pljuča, srce, žile itd. Različni dražljaji, ki jih izvaja pritisk na imenovane organe, večinoma povzročajo smrt živali.

To je na kratko potek te bolezni, ki jo lahko povzroči tudi pokvarjena hrana: zmrznjena repa, pesa, krompir, slabo posušeno in preveč izprano seno, plesniva krma in celo okolnost, da se v hudem vetru živina pase proti vetru in s tem požira preveč zraka. Da nastopi napenjanje tudi, če živali obtiči grudasta hrana v požiralnikovi cevi, je samo po sebi razumljivo.

O zdravljenju napetih živali pa prihodnjič.

Sadjarska književnost:

„Kratka navodila za zatiranje sadnih škodljivcev“

Pred kratkim je pri Zveznem zavodu za zaščito rastlin na Dunaju izšla ročna strokovna knjižica „Kratka navodila za zatiranje sadnih škodljivcev“ (Kurze Anleitung zur Schädlingsbekämpfung im Obstbau) ki so jo napisali in priredili dr. dipl. inž. Ferdinand Beran, ravnatelj tega zavoda, dr. Helene Böhm in dr. Hans Wenzl. Knjižica je broširana, obsega 61 strani in stane s poštnino vred 4.50 šil. Naročite jo lahko preko sekretariata Slovenske kmečke zveze, Celovec, 8.-Mai-Strasse 47

Poleg nazornega opisa 26 najvažnejših sadnih škodljivcev, njihovega življenja, razvojnih stopenj in škode, ki jo povzročajo, vsebuje knjižica tudi najnovejša navodila za zatiranje škodljivcev in bolezni na sadju. Vse opise in navodila izpopolnjujejo slike, ki v naravnih barvah kažejo kakor škodljivca s svojimi razvojnimi oblikami, tako tudi mesta na drevesu ali sadu, kjer živi in povzroča škodo. V uvodu je še kratka razdelitev škropil ter preizkušeno navodilo za pravočasno škropljenje z navedbo škropil ter sredstev, ki učinkovitost škropljenja pospešujejo oz. nadomestijo.

Knjižico, ki v vrednosti presega svojo ceno, bi priporočali vsakemu sadjarju.

Nauki izvoza sadja v letu 1949

Ker je sadjarstvo ena zelo važna panoga našega kmetijstva in ker po večini sadjarimo še kar po starem naprej, smatramo za potrebno svoje bralce opozoriti na izkušnje, ki jih je avstrijsko sadjarstvo napravilo pri lanskem izvozu sadja v inozemstvo.

Kakor izjavlja dipl. inž. Katschner v „Informacijski službi“, povzroča napad sadja po ameriškem kaparju težko oviro pri izvozu sadja. Možnosti izvoza sadja na Češko lani niso mogli izčrpati, ker štajersko sadje ni bilo konkurenčno ne v kvaliteti in tudi ne v ceni. Od lanskega oktobra do letošnjega maja je Avstrija izvozila v Francijo 61, na Češko 159, v Nemčijo 279 in v Švico 33, skupno torej 582 vagonov sadja.

Povpraševanje — predvsem za izvoz v Nemčijo — je bilo za debelim sadjem in trpežnimi sortami. Mošancarja na primer nihče ni hotel kupiti in ga je celo na domačem trgu bilo mogoče vnovčiti le z veliko zgubo. Nauki sadnega leta 1949 se dajo osredotočiti na zaključek, da bo izvoz našega — sicer okusnega in dragocenega — sadja v bodoče samo mogoč in zagotovljen, če bo **kakor po kvaliteti tako tudi po velikosti sortirano in če bo tudi okusno zapakirano** ustrezalo večajoči se izbirčnosti kupcev.

Iz tega sledi nujnost po čim prejšnji preusmeritvi našega sadjarjenja in po preobrazbi naših sadovnjakov. Drugače nam sadje ne bo donašalo dohodkov.

„Vse!“

Dogovorili so se, da se strel na Kvocah začne, ko bo švignil iz kresa na Požganici prvi plamen.

Šantač je pred dobro uro odšel s Kvoc, da zažge kres. Nikogar ni vzel s seboj.

„Sam bom zažgal, ker bom tudi sam odgovarjal.“

Kvoce so nestrpno čakale na rdeči signal, razen Kvoc pa vsi planinski dvori in vse bajte po Jazbini, razen Nicine, ki edina ni mogla videti vrha Požganice.

Zdaj je na Požganici švignila težko pričakovana iskra, velika kot okrogla slamnica.

Zažigalec Anzuh je izdrl kuščarja in v velikem loku skočil k možnarjem.

Mogočno je odmeval glas po Jazbini, se odbijal v sosednem robovju paludja — padal nazaj na Kvoce in se tu še enkrat odbil; odtod se je razlil proti Požganici in po njenih globokih pobočjih s širokim bobnečim odmevom.

Bum — bum — bum, bum — bum, bum, bum — — —

Potem so zagrmeli toplarji, zaporedoma je petnajstkrat zagrmelo in glušeča salva je napolnila vso dolgo Jazbino, se zagnala skozi grtanec v sotesko Meže, odmevala in pokala še minute v njenih koritih.

„Kako to grmi!“ je s pridržano sapo dihala Jazbina.

„Zdaj nas čuje tudi Mušenik...“

Strelci so začeli nabijati prazne možnarje. Bilo je zmenjeno, da se polovica smodnika porabi na predvečer, druga polovica pa se izstreli drugi dan ob jutrnici.

Medtem je kres na Požganici že gorel z visokim plamenom; skozi noč se je čulo hrstanje in pokanje hoste, ki jo je plamen požiral. Zmeraj višji in širši je bil plamen. V njegovem odsevu si videl drevje, ki je bilo okrog vrha le redko posejano, posebno lepo pa se je videl ogromni stari mecesen, ki je stal pod kresom in se ves srebrno bleščal v nočnem žaru.

Pogled na mogočni kres je navdušil gledalce, da so začeli vriskati.

„Hoj, ho-o-o-j...! Ju hu-hu!“

„Šantač, le neti, le neti...! H-hoj!...“

Naraglavški Anzuh je zažgal že drugo salvo, njen zadnji odmev je zamrl v pobočjih za Mežico, ko je Smerdoh kriknil:

„Na Požganici je veter!“

Vse oči so se uprle proti kresu.

Plamen, ki je še malo prej lizal navpično v zrak, se je zdaj poševno nagnil proti mecesnu, se razcepil in kakor kačji jezik švigal proti drevju.

„Krivec je tu!“

Nekaj krikov je planilo v noč.

Vsa Jazbina je otrpnila.

V prihodnjem hipu je goreči jezik že užgal s suhim planinskim mahom porasli mecesen in v njegovem vejevju se je razkošatil rdeči petelin. Ni še utegnil ugasniti, ko so že zagoreli vrhovi sosednih dreves in se s kresom vred razmahnili v en sam velik in širok plamen. Sikanje ognja je bilo tako silno, da je odmevalo prav do Kvoc. Hkrati so na desni in levi vzdolž požganiškega slemena začeli sikati izza roba novi majhni, zmeraj večji in širši ognji, kot bi bil kdo na oni strani na več mestih podnetil.

„Požganica gori!“

„Šantač je zažgal Požganico!“ je vzkliknil nekdo.

Zbrana gmajna se je osupla zastrmela v požar — v njeni duši se je zakresalo, kot bi se tudi v njej užgal nabrani srd — potem pa je planil v noč en sam divji, maščevalni krik:

„Požganica gori — naj gori...!“

Tretjič, kar Jazbina stoji, je na Požganici gorel ogenj ljudskega maščevanja. Požar je hlastal vedno niže, se ovijal, srebal, požiral in pokal z groznim daljnjim tuljenjem.

Jazbina se ni ganila. Kot ukopana je nepremično strmela v požar, z žejnim zadoščenjem je vsrkavala glasove razdejanja, ki jih je ta požar pošiljal vsem čez globačo, kot bi poslušala tarnanje in stokanje svojih lastnih preganjalcev...

„Požganica gori!“

„Krivica gori!“

„Naj gori!“

To noč je pogorel del planine na oni strani slemena; ta del je bil suh, sresnat, porasel s slabim, suhljatim lesovjem. Največje bogastvo Požganice na jazbinski strani je ostalo nedotaknjeno.

Mogočno do neba se je kadilo obširno pogorišče še drugi dan, ko so se po cestah doline zbirale množice k proslavi prvega majnika.

Jazbine ni bilo tam. Osupla nad velikim požarom, ki je v njem videla pravo kazen nebes, je ostala doma.

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.